

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 371-1917)

Originalt emne

Belysningsvæsen

Belysningsvæsen/Administration og Regnskaber

Belysningsvæsen/Belysningsvæsen i Almindelighed

Belysningsvæsen/Elektricitetsafgift

Belysningsvæsen/Gasafgift

Foranstaltninger i Anledning af Krigen og Dyrtiden

*Foranstaltninger i Anledning af Krigen og Dyrtiden/Kommunale Foranstaltninger i
Henhold til Dyrtidslovene*

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 20. september 1917](#)
- 2) [Byrådsmødet den 15. november 1917](#)
- 3) [Byrådsmødet den 31. januar 1918](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 20. september 1917 - side 10

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 371-1917)

Indstilling fra Udvalget for Belysningsvæsenet vedrørende Gas- og Elektricitetspriserne, saalydende:

"Uagtet der med Prisen paa de Kul, Gasværket skal bruge i Oktober Kvartal, ikke vil kunne

skaffes Dækning med den i det efterfølgende foreslaaede Gaspris, tillader Udvalget sig at fremkomme med Forslag om Nedsættelse af Gasprisen fra 1. Oktbr. d. A.

Kogegasprisen foreslaas nedsat til 25 Øre pr. Kubikmeter for et Forbrug, der ikke overstiger for en Husholdning paa

1 Person 30 Kubikmeter

2"50"

3 Personer 65 Kubikmeter

4"80"

5"90"

6"100"

og derefter et Tillæg af 5 Kubikmeter for hver Forøgelse med en Person. Overskridelse af disse Forbrug betales med 60 Øre pr. Kubikmeter.

Forbrugere, som i Forbindelse med Kogegasmaaleren har installeret de tilladelige 3 Lysblus i Butik eller Opholdsrum vil for Oktbr. Kvartal yderlig kunne faa 70 Kubikmeter til den foreslaaede Pris 25 Øre pr. Kubikmeter.

Gas til Belysning i Privatlejligheder betales med 27 Øre pr. Kubikmeter.

Gas til Belysning i Forretninger, Fabrikker, Hoteller, betales for et Forbrug paa Halvdelen af Forbruget i det efter Belysningsvæsenets Skøn nærmest tilsvarende Kvartal i det foregaaende Aar med 37 Øre pr. Kubikmeter og den resterende Del med 74 Øre pr. Kubikmeter.

Det under 27. Marts d. A. udstedte Forbud imod Anvendelse af Gas til Badeovne ophæves, hvorimod Forbudet mod Anvendelse af Gas til Vinduesbelysning og Reklamebelysning opretholdes.

Elektricitet.

Den nugældende Pris for Elektricitet til Lys i Privatlejligheder 65 Øre pr. K. W. T. foreslaas bibeholdt for et Forbrug paa indtil 50 K. W. T. Overskridelse af dette Forbrug betales med 1 Kr. pr. K. W. T.

For Elektricitet til Lys i Forretninger, Fabrikker, Hoteller er Prisen (65 Øre) gældende for et

Forbrug paa Halvdelen af Forbruget i det efter Belysningsvæsenets Skøn nærmest tilsvarende rende Kvartal, den resterende Del betales med 1 Kr. pr. K. W. T.

Vindues- og Reklamebelysning er forbudt. Den nugældende Pris for Elektricitet til Motorer 35 Øre pr. K. W. T. foreslaas bibeholdt.

I Skrivelse af 27. August d. A. har Brændselsolienævnet meddelt, at Belysningsvæsenet ikke kan forvente at modtage Brændselsolie. Da det vil være umuligt med det disponible Dampanlæg at bestride saa vel Lys- som Krafftforbruget (Kl. 4-6 Efterm.) i den mørke Tid af Aaret, foreslaas, at der udstedes Forbud mod Brugen af Motorelektricitet til efternævnte Tider:

1. Novbr. til 30. Novbr. Kl. 4½ - 6 Efterm.

1. Decbr. "1. Febr. " 4 - 6"

Hvor en Trappegang udelukkende belyses ved Automattænding med særlig Maaler, betales hele Forbruget med 65 Øre pr. K. W. T.; under Forbruget kan indbefattes en ved Trappeindgangen anbragt enkelt Lampe paa højst 10 Lys, der kun er tændt fra Mørkets Frembrud til Kl. 10 Aften. Paa Trappegange, som ikke belyses ved Automattænding, maa kun Halvdelen af de installerede Lamper tændes, og Forbruget udover Halvdelen af det tilsvarende Forbrug i det foregaaende Aar betales med 1 Kr. pr. K. W. T."

Christensen gennemgik Indstillingen vedrørende Gasprisen i alle Enkeltheder og bemærkede dernæst, at man, da man sidst forhøjede Gasprisen, i Virkeligheden skulde have sat Prisen til 43 Øre og ikke til 35 Øre, hvis der skulde blive fuld Dækning. Kulprisen havde den Gang været ca. 235 Kr. pr. Ton, men var nu paa Grund af Statens Indgriben i Fragtspørgsmaalet gaaet ned til ca. 150 Kr. pr. Ton, dog at Gennemsnitsprisen prisen for det kommende Kvartals Vedkommende blev ca. 180 Kr. Af Hensyn hertil og navnlig af Hensyn til den meget store og stadig stigende Arbejdsløshed var det, at Udvalget nu indstillede den foreslaaede Nedsættelse af 10 Øre, uagtet den betød, at der maatte regnes med en mindre Indtægt end budgetteret paa 175000 Kr., saaledes at Regnskabet vilde blive afsluttet med Underskud i Stedet for et mindre Overskud. Naar man ikke stillede Forslag om Forandring af Satserne, skyldtes det, at man fremdeles maatte henstille til Forbrugerne at spare det mest mulige, fordi man fra Kuludvalget havde faaet Besked om, at man i de kommende Maaneder ikke vilde faa mere end 60 % af det sædvanlige Kvantum Kul. Skulde Forbrugerne ikke tage Hensyn hertil, maatte Udvalget forbeholde sig

at komme med Forslag om yderligere Indskrænkninger. Taleren gennemgik derefter Indstillingen vedrørende Elektricitetspriserne og bemærkede herunder, at da Grundprisen, 65 Øre, gjaldt for et ret stort Kvantum, nemlig 50 K. W., vilde antagelig alle med indtil 4 Værelser Lejlighed kunne nøjes med at betale efter Grundprisen. Som det fremgik af Indstillingen, ønskede Udvalget Bemyndigelse til at diktere Lukning af Tilførsel af Elektricitet til Motordrift i November fra Kl. 4 Vs til Kl. 6 Eftermiddag og i December og Januar fra Kl. 4 til Kl. 6. Det vilde nemlig være umuligt, da man ingen Brændselsolie kunde faa, at forsyne alle de industrielle Virksomheder i den Tid, da Hjemmene brugte mest Lys. Man haabede imidlertid, at de industrielle Virksomheder kunde omlægge deres Virksomhed, saaledes at Arbejdstiden ikke blev nævneværdigt indskrænket. Efter at Indstillingen var foretaget, havde Udvalget henvendt sig til Oliemøllen og Otto Mønsted, der jo laa omtrent helt stille, og som havde store Installationer, og muligvis vilde man opnaa en saadan Ordning med disse to Virksomheder, at man kunde undgaa Indskrænkninger for de andre Virksomheders Vedkommende, ligesom man maaske ogsaa vilde kunne opnaa at tillade nogen Vinduesbebelysning.

Møller bemærkede, at mange vel sagtens vilde modtage Forslaget om Nedsættelse af Gaspriserne med Tilfredshed, men at Glæden dog nok blev noget blandet, naar man erfarede, at Belysningsvæsenet alene i 3 Maaneder vilde tabe 175000 Kr. foruden det budgetterede Overskud. Det forekom Taleren farligt at foretage Nedsættelsen, og han kunde fristes til at spørge, hvor de Penge skulde komme fra. Dersom Taleren havde været Medlem af Udvalget, vilde han have været meget betænkelig ved at gaa med til et saadant Forslag. Til den foreslaaede Rationering skulde Taleren ikke sige meget, men han vilde dog bemærke, at det syntes at være vel flot at give 70 m3 yderlig til Grundprisen for Lysblus i Forbindelse med Kogegasmaaler. 30-40 m3 maatte være tilstrækkelig. Taleren havde hørt noget om, at enkelte, for hvem enten Fattigvæsenet eller Hjelpekassen betalte, ikke sparede paa Gassen; efter Sigende skulde en enkelt saadan Familie endog have brugt Gas for 70 Kr. i et Kvartal. Saadan noget var ganske upassende og burde ikke tilstedes, saa Taleren vilde henstille, at de, for hvem det offentlige betalte, ikke fik Lov til at bruge mere end rationeret. Det var ikke rigtigt, at de, der selv betalte, skulde være med til at betale for Folk, der ikke vilde spare. Det var kedeligt, at Automatmaalerne ikke var saaledes indrettet, at der straks blev betalt for al den Gas, der blev brugt gennem dem. Det syntes urigtigt, at Prisen for Gas i Lejligheder kun var 27 Øre pr. m3, medens den for Gas i Forretninger og Fabrikker var 37 Øre og 74 Øre. Mange smaa Forretninger havde kun Gas,

og det var uretfærdigt, at de skulde betale 37 Øre, medens private kun skulde betale 27 Øre. Til Hr. Christensens Udtalelse om, at 50 K. W. Elektricitet vilde være tilstrækkelig for de fleste Familier med ikke meget store Lejligheder maatte Taleren hævde, at mange havde brugt meget mere. Det var uretfærdigt, at en Familie kunde faa lige meget Elektricitet, enten den var stor eller lille, og enten den kun havde eet eller flere Værelser. Det burde være ligesom tidligere, at Elektriciteten blev beregnet efter Familiens og Lejlighedens Størrelse. Af de anførte Grunde kunde Taleren ikke stemme for Indstillingen. Da Udvalget var enigt, vilde han ikke stemme imod, men han vilde ikke ved at stemme for være med til at tage Ansvaret for den foreslaaede Ordning.

Brøndum var ogsaa overbevist om, at Nedsættelsen af Gasprisen vilde vække Glæde, og fandt, at det var ganske paa sin Plads. Selv om man gik ud fra, at kommunale Forretninger i Almindelighed skulde betale sig, saa var det dog rimeligt under saa ekstraordinære Forhold, at Kommunen ikke blot intet Overskud fik af et Foretagende som Gasværket, men at den endog maatte tage et Tab til Fordel for Byens Borgere. Der var Nødstilstand, og det maatte der regnes med. Det vilde være ønskeligt, om man kunde give Enkeltblus i Forbindelse med Kogegasmaaler et større Kvantum end stipuleret. Mange havde kun et enkelt Blus i Køkkenet, og saadanne burde kunne bruge f. Eks. 20 m³ ud over det fastsatte Kvantum til Grundpris. Taleren haabede, at der kunde vises nogen Lempelse i Tilfælde, hvor der var elektrisk Lys i en Lejlighed og en lille Butik, og Leverancen gik gennem samme Maaler, idet det stipulerede Kvantum, 50 K. W., selv om det var ret stort, næppe vilde slaa til, hvis der var Forretningslokale i Forbindelse med Lejligheden. Taleren kunde ikke billige Hr. Møllers Tanke om at rationere efter Værelsernes Antal. Skulde der rationeres paa andet Grundlag end det foreslaaede, burde det snarest være efter Familiens Størrelse. Taleren vilde aldrig være med til at forsvare Ødselhed hos dem, der ikke selv betalte deres Gasforbrug, men han maatte dog fordrø, at man, hvis man lukkede af for Tilførselen til dem, i Forvejen maatte lade dem det vide. I hvert Fald kunde det ikke nytte at lukke af for dem for det næste Kvartal, fordi de havde brugt for meget i det forrige. Det var iøvrigt saare let at bebrejde disse Folk deres Uansvarlighed overfor deres Forbrug, men det rigtige vilde være at hjælpe disse Folk, som kun var vant til at køre fast, hvordan de end bar sig ad, saa de kom til at eje noget, saa skulde deres Ansvarsfølelse nok vise sig.

P. Petersen kunde godt forstaa og for saa vidt billige Hr. Møllers Kritik, hvis væsentligste Punkt vel nok havde været, at den foreslaaede Ordning vilde medføre et Underskud paa 175000 Kr. Taleren var ogsaa meget betænkelig ved Ordningen og vilde ikke være gaaet

med, hvis han ikke havde betragtet Nedsættelsen af Gasprisen som en Art Dyrtidshjælp, man ikke kunde komme uden om. Noget lignende var iøvrigt sket i andre Byer. Satserne kunde vel sagtens altid kritiseres, hvordan de end blev ansat, men viste de sig upraktiske, vilde Udvalget nok foreslaa Ændringer.

Christensen havde ventet, at Hr. Møller vilde have været tilfreds med Forslaget, og troede, at Hr. Møller vilde have været med til at foreslaa noget lignende, hvis han havde været i Udvalget. Det havde altid været Talerens Formaal, at Gasværket skulde bære sig, men da man var inde i en ekstraordinær Tid, da man ikke kunde bruge mere efter Dyrtidslovens § 1, og da Hr. Møller jo ikke holdt af at bruge denne Lovs § 2, mente Taleren, at den foreslaaede Nedsættelse af Gasprisen var en noget mildere Fremgangsmaade for at yde Hjælp og mere i Traad med den Ordning for Koksforsyning, som Hr. Møller selv havde været med til at gennemføre. Hvis Hr. Møller hellere vilde være med til at yde yderlig Dyrtidshjælp efter § 2, kunde Taleren godt tage Forslaget tilbage, men ellers ikke. Om Belysningsvæsenet ogsaa et Aar skulde give et Underskud paa et Par Hundrede Tusinde Kroner, saa kom man nok over det, og Forslaget var jo desuden saaledes, at det indeholdt den største Opfordring til Folk om at spare. Det syntes, som om Hr. Møller ansaa 70 m³ Gas, altsaa for 17 Kr., for et meget rundeligt Kvantum til Belysning af Opholdsrum, men naar man beregnede for 32 Kr. til elektrisk Belysning, kunde for 17 Kr. Gas dog ikke siges at være for meget og var heller ikke for meget til en 2 - 3 Værelses Lejlighed. Betalingen af 37 Øre pr. m³ Gas til Belysning i Forretninger og Fabrikker svarede bedre til 65 Øre pr. K. W. for Elektricitet end 27 Øre, og iøvrigt benyttede kun ganske faa Forretninger Gasbelysning. Til Hr. Brøndum bemærkede Taleren, at Spørgsmaalet om Gasbelysning i Køkkener havde været drøftet i Udvalget, men at man ikke godt kunde give Bestemmelser for alt muligt. Hvor der kun var eet Blus i Forbindelse med Kogegasmaaleren, maatte Forbruget ind under den almindelige Regel for Rationeringen. Overfor de enkelte af dem, der ikke selv betalte, og som var ligegyldige, stod Belysningsvæsenet ganske magtesløst og kunde ikke gribe ind, naar vedkommende Institution betalte Gasregningen. Formaning om at spare gjaldt forøvrigt ogsaa de velhavende, blandt hvilke der ogsaa var nogle, som ikke sparede. Det fortaltes saaledes, at en Velhaver paa Sjælland havde brugt Gas for 900 Kr. i et Kvartal.

Simonsen syntes, man kunde være vel tilfreds med Forslaget. Det var meget beklageligt, at det havde været nødvendigt at sætte Prisen op til 35 Øre, skønt Forhøjelsen havde været

saa læmpelig, som den kunde. Da man nu kunde faa Kullene billigere, var det kun naturligt, at man lod Forbrugerne faa Gevinsten, og det var jo det, Udvalget tilsigtede. Hr. Møller havde bragt nogle Rygter frem om, at enkelte Familier, der ikke selv betalte deres Gas, misbrugte andres Penge ved at bruge for op til 70 Kr. Gas i et Kvartal. Var saadan noget sket, burde det paatales paa det alvorligste, men først maatte det i hvert Fald konstateres. Blev saadant Misbrug konstateret, vilde det i socialdemokratiske Arbejderkredse vække den dybeste Indignation. Arbejderne vilde ikke finde sig i, at Standsfæller misbrugte dem i den Grad, idet Arbejderne jo var de forholdsvis stærkest beskattede. Men Misbruget maatte først konstateres, man kunde ikke nøjes med, at Rygtet blev kastet ud. Taleren kunde ikke godt tro, at Hjælpekassen skulde have betalt en Gasregning paa 70 Kr. for et Kvartal, og han tvivlede om, at Fattigvæsenet gjorde det mere end en Gang. I enkelte Blade havde man set lignende Historier. Var de sande, skulde Arbejderne nok være med til at tage sig af Sagen, men var de usande, burde saadanne Sigtelser ikke fremsættes.

Mousten ansaa ikke 70 m3 Gas for meget. Tidligere havde man kun kunnet bruge 20 m3, men naar man nu kunde faa 70 m3, vilde mange sikkert installere Gas i deres Lejlighed. Taleren vilde derfor henstille til Belysningsvæsenet enten selv at foretage saadanne Installationer eller træffe Overenskomst med Gas- og Vandmestrene om dem, saaledes at Prisen ikke skulde blive skruet for stærkt i Vejret. I Anledning af, al det var blevet nævnt, at Prisnedsættelsen paa Gas maatte betragtes som en Dyrtdsforanstaltning, vilde Taleren henstille, at det virkelig blev en Dyrtdsforanstaltning efter § 2, saaledes at man kunde faa en Trediedel af Udgiften refunderet.

Kjeld Sørensen bemærkede, at det var rigtigt, at enkelte Familier, for hvem Fattigvæsenet betalte, havde brugt meget Gas, men at det ogsaa var rigtigt, at Fattigudvalget i saadanne Tilfælde nægtede at betale. En Kone med et Barn havde saaledes præsenteret en Gasregning paa 54 Kr., men var blevet afvist. Derimod havde man betalt en Regning paa 25-26 Kr., men Familien bestod ganske vist ogsaa af 11 Personer. Regelen var iøvrigt, at Fattigudvalget kun gik med, naar Regningen ikke oversteg 15 Kr. og da kun med 2/3 af Beløbet. Fattigudvalget var i det hele taget enig i at søge at forhindre alt Misbrug af Fattigvæsenet. I dets sidste Møde havde man saaledes besluttet at lade Politiet undersøge enkelte understøttedes Forhold. Saavidt det var Taleren bekendt gik Hjælpekassen frem efter samme Regel som Fattigvæsenet med Hensyn til Betalingen af Gasregninger, dog maatte det bemærkes, at det af Taleren opgivne Beløb, 15 Kr., var efter den gamle Gaspris.

Salling beklagede meget, at der skulde udstedes Forbud mod Brugen af Motorer fra Kl. 4 til Kl. 6 i Vintermaanederne. Det var væsentligst den mindre Industri og Haandværkerne, som det kom til at gaa ud over, saa Taleren vilde henstille, at Bestemmelsen blev ændret, eller at der i hvert Fald blev givet Dispensation op mod Jul og i saadanne Tilfælde, hvor et Arbejde hurtigt skulde gøres færdigt.

Møller skulde indrømme, at han havde været med til at gennemføre den billige Pris paa Kokes, men det havde jo desværre vist sig, at Ordningen havde kostet en Del mere, end han havde tænkt. Da Taleren havde været med til at sætte 50 K. W. som Maksimum, havde Kulpriserne været ganske anderledes. Taleren saa ingen Grund til ikke at give Folk Lov til at bruge noget mere, naar de betalte derfor.

Brøndum henstillede til Udvalget at give Tilladelse til, at der for et enkelt Køkkénblus kunde tillades et Forbrug af 20 m³ ud over de 70 m³.

Christensen kunde love Hr. Salling, at Udvalget skulde stille sig imødekommende med Hensyn til Motordrift, naar særlige Forhold talte derfor.

Mousten vilde gaa ud fra, at Differencen mellem Belysningsvæsenets Udgift og Indtægt ved Forslagets Gennemførelse blev taget af Kommunekassen, saaledes at Udgiften ligesom i København kunde anses for en Dyrtsudgift efter § 2.

Møller protesterede imod den af Hr. Mousten foreslaaede Fremgangsmaade. § 2 var allerede saa stærkt benyttet her i Byen, at der ikke var Anledning til at anvende den yderligere.

Mousten vilde saa foreslaa, at den pekuniære Side af Sagen blev henvist til Behandling af Kasseudvalget.

Indstillingen vedtoges. Med Hensyn til det eventuelle Underskuds Dækning henvistes Sagen til Budgetudvalget.

Uddrag fra byrådsmødet den 15. november 1917 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 371-1917)

Skrivelse af 8. November 1917 fra Indenrigsministeriet med Godkendelse af, at Udgiften til

den af Byraadet vedtagne Nedsættelse af Gaspriserne maa udredes efter Dyrtdslovens § 2.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 31. januar 1918 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 371-1917)

Indenrigsministeriets Samtykke af 15. Januar 1918 til, at Gasværkets Udgift til Nedsættelse af Gasprisen for Januar Kvartal maa afholdes som Dyrtdsudgift efter Dyrtdslovens § 2.

Til Efterretning.

